

בבא קמא לו

עניין: קביעת מועד על פי יום החודש

רמב"ן נידה סד.

הרב ר' אברהם⁸⁴ שנים הן, וקורא אני על עצמי מקרא זה⁸⁵ פליאה דעת ממני נשגבה לא אוכל לה. וכי הוסת מזל יום גורם או מזל שעה גורם שיהא תלוי ביום השבוע או ביום החדש, שהרי להפלות שוות הדין נותן כן שכבר נתמלאת סאמה של זו, וכן דרכן של נשים כולן, וכן של אנשים בחלואים של הפסקות שהן באין בהפסקות שוות או בשעת המולד של לבנה ובמלואה, אלא שיהא שיפורא גורם⁸⁶ תמה הוא⁸⁷, ולפי דעתי בעניותי לא יפה כווננו הראשונים בחלוקי הוסתות, שאני אומר אין וסת אלא להפלה שוה, לפי שהאורה בזמנו הוא בא מתמלא ונופצת לזמן הקבוע שכיון שטבעו⁸⁸ של בני אדם, וזו שאמרו בט"ו בחדש זו וי"ז בחדש זה וי"ז בחדש זה, בחדשים השווים הוא או בחסרים, וההפלה שלה שוה היא ליום ל"ב והדילוג שהורו בו, אינו אלא דילוג הימים לומר שהיא קובעת וסת לדלג לייח לייט ולכי וכן לעולם. ולעיקר המחלוקת של רב ושמואל לפי

רשב"א – משמרת הבית על תורת הבית,

בית ז' שער ג' (הובא בש"ך יו"ד קפט, יג)

אמר הכותב כבוד חכמים ינחלו אבל קושיותיהם זו אינה קושיא, דודאי שיפורא גרים שכל מה שב"ד שלמטה עושי ב"ד שלמעלה מסכימין עמהם, דכתיב אשר תקראו אותם, אשר תקראו אתם במועדם. וסומכין בקבוע חדשים ועבור שנים במקום כריתות כחמץ בפסח ושחיטת הפסח ועיניו יום הכפורים. גם בביאת הקטנים שאמרו (ע"י נדה מר, ב) קטנה בת ג' שנים ויום אחד בא עליה אחד מן העריות היא פטורה (ואין)⁴ מומתין על ידה פחות מכאן שניהם פטורין. וכן לענין הקטן בן חשע שנים ויום אחד אחר כן או פחות מכאן אין אנו מונין להם לימים אלא לשנים שבנויין לחדשים מלאים וחסרים ולחדשים ולשנים מעוברות ופשוטות לפי תקוני ב"ד. ואף בחדושי הגוף כן וכמו שדרשו ז"ל (ירושלמי כתובות פ"א סוף ה"ב) בלאל גומר עלי, קטנה⁴ בת ג' שנים ויום א' שנבעלה אין בתוליה חוזרים, נמנו ב"ד ועברו את השנה בתוליה חוזרין הוי לאל גומר עלי.

ירושלמי נדרים פ"ו סוף ה"ח

יוצא מפיכם. אמר ר' אבינא אין כך הוא אפילו דיני נפשות⁸⁹ בת שלשה שנים ויום אחד⁹⁰ בא עליה הרי זה בסקילה נמלכו בית דין לעברו ובא עליה אינו בסקילה. אמר ר' אבון⁹¹ אקרא לאלהים עליון לאל גומר עלי בת שלשה שנים ויום אחד⁹² נמלכו בית דין לעברו בתולין חוזרין ואם לאו אינן חוזרין: הלכה ט מתני' [מ"י]⁹³ הנודר

חתם סופר אבן העזר ח"א, ס"ו

אבל נראה דמודה רמב"ן בכל אלו הדברים שהמה כלל מונח, כגון בת ג' שנים ויום אחד בתוליה חוזרין, ובן י"ג שנים מביא ב' שערות, וכל כיוצא באלו הטבע משועבד לתורה ומשתנה בנס ע"י עיבור ב"ד, משא"כ וסתות, בודאי אי ה' וסת כל הנשים שוות בתחלת החדש או בסופם או ביום ידוע, הי' לנו לומר שתנהג ע"פ שיפורא, אך הא אין שתי נשים שוות בווסת, ואשה בעצמה אין כל ימיה שווין, וא"כ מה"ת להתלות בתקיעות שופר של ב"ד, ומה צורך לנס הזה, וזה פשוט ומובן. וגם בפליתי לנדה א' ראיתי בזה דברים שאינם נראים:

פלתי סי' קפט, ז

הניא [הרא"ה] ולא ענה עליו דבר: כי כל מה שהאריך הרשב"א במשמרת הבית (צ"ג ט"ג ט ע"א), ועיקר ראייה שלו [הוא מהפסוק] (תהלים נ, ג) (מ) אקרא וכו' לאל גומר עלי, ודרשו ע"י צירושלמי (כתובות פ"א ה"ב, נדרים פ"ו ה"ט, ועוד) צ"ת שלשה שנים ויום אחד שנבעלה נמלכו בית דין לעברו בתולין חוזרין ואם לאו אינן חוזרין, הוא אמת, וזה הכל באישי ישראל (י) אשר חלק ה' עמו⁶⁴, והם מושפעים מפאת ה' ולא כפי טבעו והלכך כוכבים, ולכן כל עניניהם נדון כפי חוקי הבית דין וכאשר יאמרו [הבית דין] כן גזרה חכמתו עליונה להסכים ולהשפיע עליהן, אבל שיהיו צעלי חיים חומרינים מתנהגים עפ"י הסכמת בית דין מול הטבע ומהלך הכוכבים במסילתם זה מהנמנע, וא"כ כל פועל הטבע לשוא ח"ו: וזהו צוסת [שהיא באשה ישראלית אפשר לומר כן, אמנם דין החודש בדילוג לא נאמרה באשה לצד כי אם גם צוסר הנגה גם כן, ט"ו בחודש זה (וי"ט ט"ז בחודש זה) וכו' (צ"ק לו ע"ב), ושם הקושיא גדולה וחזקה כי אם לא יתכן שהטבע יסכים לקציעות בית דין, ולכן הרמב"ן הקשה קושיא זו ולא היה נעלם מעין חכמתו כנ"ל: ובאמת דברי הרא"ה ג"כ אינם מוצגים, דכמ